

Fuerza Aerea Hondurena

«ΑΝΤΙΠΑΛΟ ΔΕΟΣ» ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Σε συνέχεια της αναφοράς μας στη Fuerza Aerea Salvadorena, την πολεμική αεροπορία του Ελ Σαλβαδόρ, ρίχνουμε μια ματιά στο «αντίπαλο δέος» της, την Αεροπορία της Ονδούρας-FAH (Fuerza Aerea Hondurena), με την οποία συγκρούστηκε στον διαβόητο «Πόλεμο των 100 ωρών» (ή «Πόλεμο του Ποδοσφαίρου»), και στη σύντομη διάρκειά του σημειώθηκαν και οι έσχατες αερομαχίες ανάμεσα σε ελικοφόρα μαχητικά!

Με τη συνεργασία του Arnold ten Pas/4Aviation. Επιηλέων στοιχεία Φαίδων Γ. Καραϊωσηφίδης

Η Ονδούρα είναι μια από τις χώρες που προήλθαν από τη διάλυση -ύστερα από εμφύλιο- της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Κεντρικής Αμερικής, μαζί με την Κόστα Ρίκα, το Ελ Σαλβαδόρ, τη Γουατεμάλα και τη Νικαράγουα, ενώ μια έκπη, η Los Altos, προσαρτήθηκε τελικά στο Μεξικό και είναι σήμερα η παραγμένη επαρχία Τσιάπας της βορειοαμερικανικής χώρας. Η κρατική εκείνη οντότητα, που δημιουργήθηκε σε συνέχεια της ανεξαρτησίας από την Ισπανία το 1821 και τη βραχύβια Πρώτη Μεξικανική Αυτοκρατορία το 1822, είχε διάρκεια ζωής από το 1823 έως και το 1841.

Η στρατιωτική αεροπορία της Ονδούρας πηγαίνει πίσω στις 19 Απριλίου 1921, όταν αποκτήθηκαν δύο διπλάνα Bristol F.2b για δοκιμές. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα και ίσως μοναδική παγκόσμια περίπτωση ότι η συγκρότηση αεροπορίας πρακτικά προηγήθηκε της δημιουργίας τακτικού στρατού (αν και στην Ονδούρα προϋπήρχε εθνοφυρουρά), ενώ σε όλες τις άλλες περιπτώσεις οι σύγχρονες αεροπορίες ξεπήδησαν ως κλάδοι του τελευταίου σε διάφορες χώρες. Τη δεκαετία του 1920 ο ανεξάρτητος εκείνος αεροπορικός κλάδος απέκτησε πιο συγκροτημένη μορφή με γαλλικά Coudron G-3, γερμανικά Aviatik και περισσότερα Bristol, ενώ από το 2023 λειτούργησε και παραγωγική σχολή χειριστών. Όπως και στην περίπτωση του Ελ Σαλβαδόρ, την οποία είδαμε στο προηγούμενο τεύχος μας, οι περισσότερες προσπάθειες υπήρξαν πρωτοβουλίες Ιταλών μεταναστών, αρκετοί από αυτούς βετεράνοι του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, που είχαν μεταναστεύσει σε αναζήτηση καλύτερης τύχης. Η Εθνική Σχολή Αεροπορίας-ENA (Escuela Na-

cional de Aviacion) της Ονδούρας ιδρύθηκε στις 13 Απριλίου 1932, ενώ η επίσημη συγκρότηση της Aviacion Militar Hondurena ακολούθησε το 1933, την ίδια περίοδο που μετονομάστηκε σε τακτικό στρατό και η εθνοφυρουρά της.

Η Fuerza Aerea Hondurena αναφέρεται για πρώτη φορά το 1938, όταν απέκτησε τα πρώτα πολεμικά αεροπλάνα, τρία North American NA-16 και τρία Ryan STM. Η Ονδούρα κήρυξε τον πόλεμο στις δυνάμεις του Άξονα το 1942, αλλά, σε αντίθεση με τις περισσότερες άλλες χώρες της περιοχής που έκαναν το ίδιο, η Τεγκουσιγκάλπα δεν έγινε αποδέκτης σημαντικής αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας. Αυτό συνέβη μετά την υπογραφή του Συμφώνου του Ρίο το 1947, δηλαδή της συνθήκης περί παροχής στρατιωτικής αλληλοβοήθειας ανάμεσα στις «χώρες του Δυτικού Ημισφαιρίου» που επέβαλε η Ουάσιγκτον μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, τη μετεξέλιξη του παλαιότερου Δόγματος Μονρόε. Τότε η Ονδούρα παρέλαβε και τα πρώτα της μαχητικά υψηλών επιδόσεων, πέντε Lockheed P-38 Lightning και πέντε (πρώην καναδικά) Bell P-63E King Cobra. Οι δυο τύποι, αν και αρχικά ενίσχυσαν τη μαχητική ικανότητα της FAH, στη συνέχεια ο στόλος τους φυλλορροούσε λόγω αδυναμίας υποστήριξης με ανταλλακτικά. Χρειάστηκε να περάσουν εννέα χρόνια μέχρι την επόμενη προμήθεια 10 Vought F4U-5 Corsair, τα οποία ξεκίνησαν να επιχειρούν από τη βάση Toncontin για προστασία της πρωτεύουσας, και μια δεύτερη παρτίδα F4U-4 ακολούθησε την περίοδο 1960-1961. Τα Corsair πολέμησαν το 1968 εναντίον ομοϊκτύπων τους F4U και Cavalier F-51/TF-51

Τα F-5 εδρεύουν στην Base Aerea Hector Caracciola Moncada κοντά στη La Ceiba. Τα δύο αεροπλάνα που συναντήσαμε εκεί (τα «4007» και «4008») είχαν σχετικά πρόσφατα συντηρηθεί στη χιλιανή ENAER.

Ένα από τα δύο F-5F της FAH σε παλαιότερη φωτογραφία. Πρόκειται για επιχειρησιακά εκπαιδευτικά που εκτιμάται ότι είναι ακόμη διαθέσιμα. (Φωτογραφία αρχείου)

Τα εναπομείναντα A-37B επιχειρούν από την Base Aerea Coronel Armando Escalon Espinal, αν και ο ακριβής διαθέσιμος αριθμός είναι άγνωστος. (Φωτογραφία αρχείου)

Mustang II του Ελ Σαλβαδόρ. Σύμφωνα με την εκδοχή της Ονδούρας, η FAH λόγω καλύτερης εκπαίδευσης και προετοιμασίας των πιλότων της κατόρθωσε γρήγορα να αποκτήσει αεροπορική υπεροχή, με αποτέλεσμα να καταρρίψει τουλάχιστον τρία σαλβαδοριανά μαχητικά, δύο Corsair και ένα Mustang, ενώ ως πιθανές αναφέρονται και οι καταρρίψεις δύο ακόμη FG-1D (Corsair κατασκευής Goodyear κατά την περίοδο του Β΄ ΠΠ) και ενός C-47. Με τη λήξη των εχθροπραξιών οι δυο κεντροαμερικανικές χώρες ξεκίνησαν μια προσπάθεια ενίσχυσης των αεροποριών τους, και στις δυο περιπτώσεις με τη βοήθεια της ίδιας χώρας... του Ισραήλ, δεδομένου του εμπόργκο πώλησης όπλων που τηρούσε η Ουάσιγκτον: το Ελ Σαλβαδόρ απέκτησε 18 γαλλικής προέλευσης MD450 Ouragan και λίγα εκπαιδευτικά (με δυνατότητα εξοπλισμού τους) CM170 Tzukit (Magister) από τα αποθέματα της Ισραηλινής Αεροπορίας και η Ονδούρα ενισχύθηκε με 16 Super Mystere B.2. Η είσοδός τους σε υπηρεσία την περίοδο 1976-1978 αποτέλεσε ορόσημο ως τα πρώτα υπερηχητικά μαχητικά στην κεντρική Αμερική, δεδομένου ότι το Μεξικό δεν παρέλαβε F-5 νωρίτερα από το 1982. Τα SMB.2, τα οποία είχαν εκσυγχρονιστεί σημαντικά από την IAI (στο πρότυπο IAI Sa'ar) με ισχυρότερους κινητήρες Pratt & Whitney J52-P8A (χωρίς μετάκαυση) από A-4 Skyhawk και καινούργια ηλεκτρονικά, έδωσαν στη FAH υπεροχή έναντι των υποδεέστερων Ouragan του Ελ Σαλβαδόρ. Επιπλέον, έφεραν πυραύλους αέρος-αέρος Shafrir που τα καθιστούσαν υπέρτερα έναντι οποιασδήποτε άλλης παρουσίας μαχητικών στην περιοχή. Μια άλλη προσπάθεια απόκτησης αεριωθουμένων μαχητικών είχε προηγηθεί το 1970 και αφορούσε έξι F-86H Sabre. Τα αεροπλάνα όμως, που προέρχονταν από αποθέματα της Βενεζουέλας, είχαν αγοραστεί από την ελεύθερη (μαύρη) αγορά και ήταν αποπιλωμένα από εξοπλισμό. Παρέμειναν σε αποθήκευση έως ότου εξοπλίστηκαν στη συνέχεια το 1977 μαζί με δέκα Canadair CL-13 Sabre 4, τα οποία αποκτήθηκαν από τη Γιουγκοσλαβία. Στο μεταξύ το 1975, όπως και οι περισσότερες κεντροευρωπαϊκές χώρες, η Ονδούρα παρέλαβε στο πλαίσιο της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας έξι Cessna A-37B, ενώ ο στόλος των Dragonfly ενισχύθηκε με 11 επιπλέον αεροσκάφη στις αρχές της δεκαετίας του 80. Το 1987 υπό την πίεση της επικράτησης των Σαντινίστας στη γειτονική Νικαράγουα αποκτήθηκαν 12 Northrop F-5E/F που αντικατέστησαν τα Sabre, ενώ τα SMR.2 συνέχισαν να υπηρετούν μέχρι και το 1996. Η ένταξη των Tiger II στη FAH όχι μόνο διατήρησε την υπεροχή της στο Ισοζύγιο Ισχύος του «μικρόκοσμου» της Κεντρικής Αμερικής, αλλά τα απομεινάρια τους εξακολουθούν να την καθιστούν (θεωρητικά τουλάχιστον) την «ισχυρότερη» αεροπορία της περιοχής (αν και ο στόλος τους, όπως θα δούμε παρακάτω, είναι σε μεγάλο βαθμό καθηλωμένος). Τόσο τα A-37 όσο και τα F-5E χρησιμοποιήθηκαν

εναντίον των Σαντινίστας στις πολλές προσπάθειες διείσδυσής τους στο έδαφος της Ονδούρας καταδιώκοντας τους Κόντρας. Στο πλαίσιο εκείνο η FAH είχε αρκετές αψιμαχίες με τη FAS (Fuerza Aerea Sandinista) και τα F-5 της πιστώνονται με την καταρρίψη ενός Mi-17, ενώ τα Super Mystere φέρονται να κατέρριψαν ένα Mi-8 και πιθανότατα και ένα Mi-24.

Μια άλλη μεγάλη πρόκληση για τις ένοπλες δυνάμεις της Ονδούρας τη δεκαετία του 80 ήταν η διακίνηση ναρκωτικών από αέρος, που οδήγησε τη FAH σε επιχειρήσεις απαγόρευσης/καταστολής της ροής με αρκετές περιπτώσεις αναχαίσεων και δύο (γνωστές) καταρρίψεις: ενός DC-3 από Super Mystere τον Μάρτιο το 1983 και ενός C-47 από CASA C-101 τον Μάρτιο του 1987. Την ίδια πολιτική είχαν υιοθετήσει και άλλες αεροπορίες της Νότιας και Κεντρικής Αμερικής με την «ανοχή» των ΗΠΑ, αλλά η κατάσταση άλλαξε άρδην το 2001 στον απόηχο της κατάρριψης από λάθος ενός αεροσκάφους ιεραποστολής από περουβιανό μαχητικά σε περιστατικό στο οποίο βρήκε τον θάνατο η οικογένεια ενός Αμερικανού πάστορα και έγινε μείζον ζήτημα στις ΗΠΑ. Στη συνέχεια η Ουάσιγκτον μετέβαλε τη θέση της και αποθάρρυνε τέτοιες επιχειρήσεις, γεγονός που τις ανέστειλε για περισσότερα από 10 χρόνια. Τον Ιανουάριο του 2014 όμως το Εθνικό Κογκρέσο της Ονδούρας επικύρωσε τον νόμο περί «Προστασίας του Εναερίου Χώρου» προσαρτημένο στη δημιουργία A0Z, σύμφωνα με τον οποίο «οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας εξουσιοδοτούνται να καταρρίπτουν κάθε αεροσκάφος για το οποίο υπήρχε η υποψία μεταφοράς ναρκωτικών». Η εφαρμογή του νόμου επιδείνωσε τις ήδη κακές σχέσεις της Τεγκουσιγκάλλα με την Ουάσιγκτον. Οι ΗΠΑ το 2012 είχαν αποσύρει την υποστήριξή τους στην προσπάθεια δίωξης ναρκωτικών της Ονδούρας αναστέλλοντας τη συνδρομή των δικωτικών αρχών της τελευταίας σε πληροφορίες ραντάρ και άλλων δικτύων μετά τις καταρρίψεις δυο αεροσκαφών την προηγούμενη χρονιά. Μετά το 2014 οι Ηνωμένες Πολιτείες ανέστειλαν σταδιακά κάθε υποστήριξη της FAH, ενώ έναν χρόνο αργότερα υποχρέωσαν το Ισραήλ να ακυρώσει ένα πρόγραμμα γενικής συντήρησης του στόλου των ονδουριανών F-5, των οποίων η διαθεσιμότητα (όπως και των A-37) κινείται πλέον σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Στον τομέα των ελικοπτέρων το σύνολο του υλικού της FAH είναι αμερικανικής προέλευσης από σταδιακές παραχωρήσεις ή αγορές Bell UH-1, Bell 412 και Hughes 500. Ο μικρός στόλος μεταφορών περιλαμβάνει ένα μοναδικό C-130, ένα IAI Arava

Τα CASA C-101 Aviojet είχαν αποκτηθεί ως εκπαιδευτικά προκεχωρημένου σταδίου αλλά και ως ελαφρά επιθετικά· εδώ και χρόνια όμως βρίσκονται καθηλωμένα. (Φωτογραφία αρχείου)

Η FAH υπήρξε ο πρώτος εξαγωγικός πελάτης των Embraer T-27 Tucano. (Φωτογραφία αρχείου)

Μια από τις πρόσφατες προσθήκες στον στόλο της FAH είναι τέσσερα Cessna 208B EX, τρία από τα οποία επιχειρούν από την Base Aerea Hernan Acosta Mejia στην Toncontin.

και τρία Let L-410, ενώ δύο Cessna 208 και δύο Turbo Commander έχουν ελαφρά καθήκοντα στη συγκεκριμένη κατηγορία.

Σύμφωνα με το σύστημα επιχειρήσεων η FAH δεν διαθέτει Μοίρες, αλλά τα αεροπλάνα αξιοποιούνται υπό τη διοίκηση της βάσης από την οποία πετούν. Από την άλλη, οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η κεντροαμερικανική χώρα τα τελευταία χρόνια και το αμερικανικό εμπάργκο έχουν βαθιές επιπτώσεις στην επιχειρησιακή της ετοιμότητα.

Η **Base Aerea Teniente Coronel Hernan Acosta Mejia** στην **Tegucigalpa-Toncontin** συνυπάρχει με το πολιτικό αεροδρόμιο της πρωτεύουσας της Ονδούρας και φιλοξενεί το αρχηγείο της FAH, το αεροπορικό μουσείο, τη σχολή επιτελών και το σύνολο σχεδόν του στόλου των ελικοπτερών και των μεταγωγικών αεροπλάνων της, περιλαμβανομένων C-130, C-47/DC-3 και των εναέριων μέσων μεταφοράς διακριμένων προσώπων. Ο στόλος των C-130A/D Hercules αριθμούσε πέντε αεροπλάνα, αλλά σήμερα μόνο ένα C-130A παραμένει εύχρηστο. Μικρότερα αεροπλάνα όπως τα Beech 200, Cessna 185, Cessna 210, Cessna 208, PA-34 και RC690B/RC695, κάποια από τα οποία προέρχονται από κατασχέσεις δίωξης ναρκωτικών, προσφέρουν υπηρεσίες ελαφρών μεταφορών και αεροδιακομιδών. Ο στόλος των Bell 412EP/Bell 412SP είχε αποκτηθεί σταδιακά από τη δεκαετία του 90 και αποτελείται σήμερα από 8 ελικόπτερα, τα περισσότερα από τα οποία υποστηρίζουν τις ειδικές δυνάμεις της χώρας. Από την άλλη, τα Huey, που είχαν τον ίδιο ρόλο παλαιότερα, έχουν καθηλωθεί ή αποσυρθεί. Ένα ERJ135BJ έχει αντικαταστήσει ένα παλαιότερο IAI 1124 Westwind ως VIP μεταφορικό, ενώ αντίστοιχα καθήκοντα έχει ένα Bell 429, που με τη σειρά του αντικατέστησε ένα Agusta A109E Power.

Η **Base Aerea Coronel Jose Enrique Soto Cano** στην **Comayagua-Palmerola**, περίπου 80 χιλιόμετρα από την Τεγκουσιγκάλπα, είναι η μόνη εγκατάσταση της FAH που δεν συνυπάρχει με πολιτικό αεροδρόμιο και ταυτόχρονα αποτελεί τη νεότερη βάση, μιας και εγκαινιάστηκε το 1982. Στη συνέχεια, τη δεκαετία του 80 και του 90, στέγασε περισσότερους από 10.000 Αμερικανούς, οι οποίοι υποστήριζαν διάφορες επιχειρήσεις στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Αμερικής. Σήμερα οι ΗΠΑ διατηρούν στη βάση ένα μικρό κλιμάκιο της Αεροπορίας του Αμερικανικού Στρατού υπό τη SOUTHCOM. Η Joint Task Force Bravo διαθέτει Chinook και Black Hawk, με τον αριθμό τους να αυξομειώνεται κατά περίπτωση. Στη βάση της Comayagua βρίσκεται η Στρατιωτική Αεροπορική Ακαδημία (Academia Militar de Aviacion), όπου οι υποψήφιοι πιλότοι ξε-

Τα πρώτα Cessna 208B Grand Caravan παραδόθηκαν το 2015 και η διαδικασία ολοκληρώθηκε το 2018.

Ένα από τα Grand Caravan χρησιμοποιείται για αεροδιακομιδές από το Διεθνές Αεροδρόμιο της Toncontin.

Το Bell 412EP «980» έχει καθήκοντα VIP

κινούν την αρχική τους πτητική εκπαίδευση με Cessna T-41 και συνεχίζουν με T-27, για τα οποία η Ονδούρα ήταν ο πρώτος εξαγωγικός πελάτης. Τα Tucano έχουν επίσης ρόλο εξοπλισμένων περιπολιών και δίωξης της διακίνησης ναρκωτικών. Στη βάση Soto Cano μπορεί κάποιος να δει αποθηκευμένα αρκετά TH-55A και CASA 101 Aviojet, τα οποία χρησιμοποιούνταν για εκπαίδευση ελικοπτερών και για το προκεχωρημένο στάδιο προετοιμασίας χειριστών μαχητικών, αμφότερα πλέον εκτός υπηρεσίας.

Η **Base Aerea Coronel Hector Caracciola Moncada** στην **La Ceiba-Goloson** είναι η δεύ-

Το «973» είναι ένα από τα έξι Bell 412SP που χρησιμοποιούνται κυρίως σε υποστήριξη ειδικών δυνάμεων.

Το Bell 412SP «970» βρίσκεται σε ακινησία και ίσως χρησιμοποιείται για προπορισμό.

τερη νεότερη βάση της FAH, η οποία δημιουργήθηκε το 1978 για να στεγάσει τα «νεα» SMB.2. Τα πρώην ισραηλινά αεροπλάνα πετούσαν αρχικά για διάστημα δύο ετών από τη βάση San Pedro Sula, πριν εγκαινιάσει η Goloson δίπλα στο πολιτικό αεροδρόμιο La Ceiba. Ένα πρόγραμμα γενικής συντήρησης και αποκατάστασής τους το 1986 επέτρεψε στα Super Mystere να παραμείνουν σε χρήση έως και το 1996, ενώ, όπως λένε οι άνθρωποι της FAH, αποσύρθηκαν... μόνο λόγω της δυσκολίας εξεύρεσης κάποιων ανταλλακτικών. Διαφορετικά, ίσως να υπηρετούσαν ακόμη! Όπως προαναφέρθηκε, ο στόλος των SMB.2 ενισχύθηκε με 12 μεταχειρισμένα F-5E/F το 1988, όταν η γειτονική Νικαράγουα προαίφια να παραλάβει MiG-21. Μέσα στη δεκαετία του 2000 αρκετά από τα δέκα επιζώντα Tiger II καθηλωθήκαν σταδιακά και σήμερα πιστεύεται ότι δεν είναι επιχειρησιακά περισσότερα από τρία ή τέσσερα. Η FAH έχει προσεγγίσει πολλές πιλερές για την υλοποίηση γενικής συντήρησης και επαναφοράς τους σε υπηρεσία χωρίς όμως μέχρι σήμερα αποτέλεσμα.

Τέλος, στην **Base Aerea Coronel Armando Escalón Espinal** στην **San Pedro Sula-La Mesa** δίπλα στο ομώνυμο πολιτικό αεροδρόμιο φιλοξενούνταν από το 1969, μετά τον «Πόλεμο των 100 ωρών», τα Vought F4U-4 και από το 1975 τα A-37B Dragonfly, με μια δεύτερη παρτίδα (περιλαμβανομένων και πέντε OA-37B) να καταφτάνει εκεί το 1985. Πολλές φορές τα τελευταία χρόνια η ηγεσία της FAH αναφέρθηκε δημόσια στην κακή κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο κλάδος με περισσότερα από τα μισά της αεροπλάνα εκτός ενεργείας και η οποία επιδεινώνεται συνεχώς λόγω έλλειψης κονδυλίων. Υπογράμμιζε παράλληλα τον ρόλο που έχει η Fuerza Aerea Hondurena στο πόλεμο κατά της διακίνησης ναρκωτικών και άλλων ασύμμετρων απειλών. Οι ένοπλες δυνάμεις της Ονδούρας και ιδιαίτερα η FAH ήλπιζαν σε αλλαγή της αμερικανικής στάσης επί προεδρίας Τραμπ, προκειμένου να αναστηλωθεί η κατάσταση συνεργασίας και βοήθειας των ΗΠΑ, η οποία υπήρχε στην αρχή της δεκαετίας του 2010, ώστε να καλυφθούν κάποιες από τις επείγουσες ανάγκες τους, κάτι το οποίο όμως δεν φαίνεται να συμβαίνει. **ΠΕΘ**

Τα Huey έχουν μακρά καριέρα στη FAH από τη δεκαετία του 70 αρχικά με UH-1B και αργότερα με UH-1H, πέντε από τα οποία παραμένουν επιχειρησιακά από την Base Aerea Hernan Acosta Mejia.

Cessna T210M σε καθήκοντα ελαφρών μεταφορών ενταγμένο στο 1ο Grupo Tactical, στην Base Aerea Armando Escalón Espinal (San Pedro Sula). Το αεροπλάνο φοράει τα εμβλήματα της πρωτοβουλίας «Alas Para la Salud» (Φτερά για την Υγεία), που ξεκίνησε το 1960 για τη μεταφορά υγειονομικού υλικού σε απομακρυσμένες περιοχές της Ονδούρας.

Βασικό εκπαιδευτικό της FAH, Maule MXT-7-180 Star Rocket («276»), ένα από τα έξι που ανήκουν στην Academia Militar de Aviacion, αν και το συγκεκριμένο αεροπλάνο εκτελεί καθήκοντα συνδέσμου στην Base Aerea Hector Caracciola Moncada (F-5) σε αντικατάσταση ενός PA-31.

